

Par veselības aprūpes cilvēkresursiem un finansējumu

Ziņojums NTSP sēdē 01.04.2010

V. Keris,
NTSP Veselības aprūpes nozares
apakšpadomes
arodbiedrību puses vadītājs

ES Pamattiesību harta (2000. g.)

- **35. pants Veselības aprūpe**

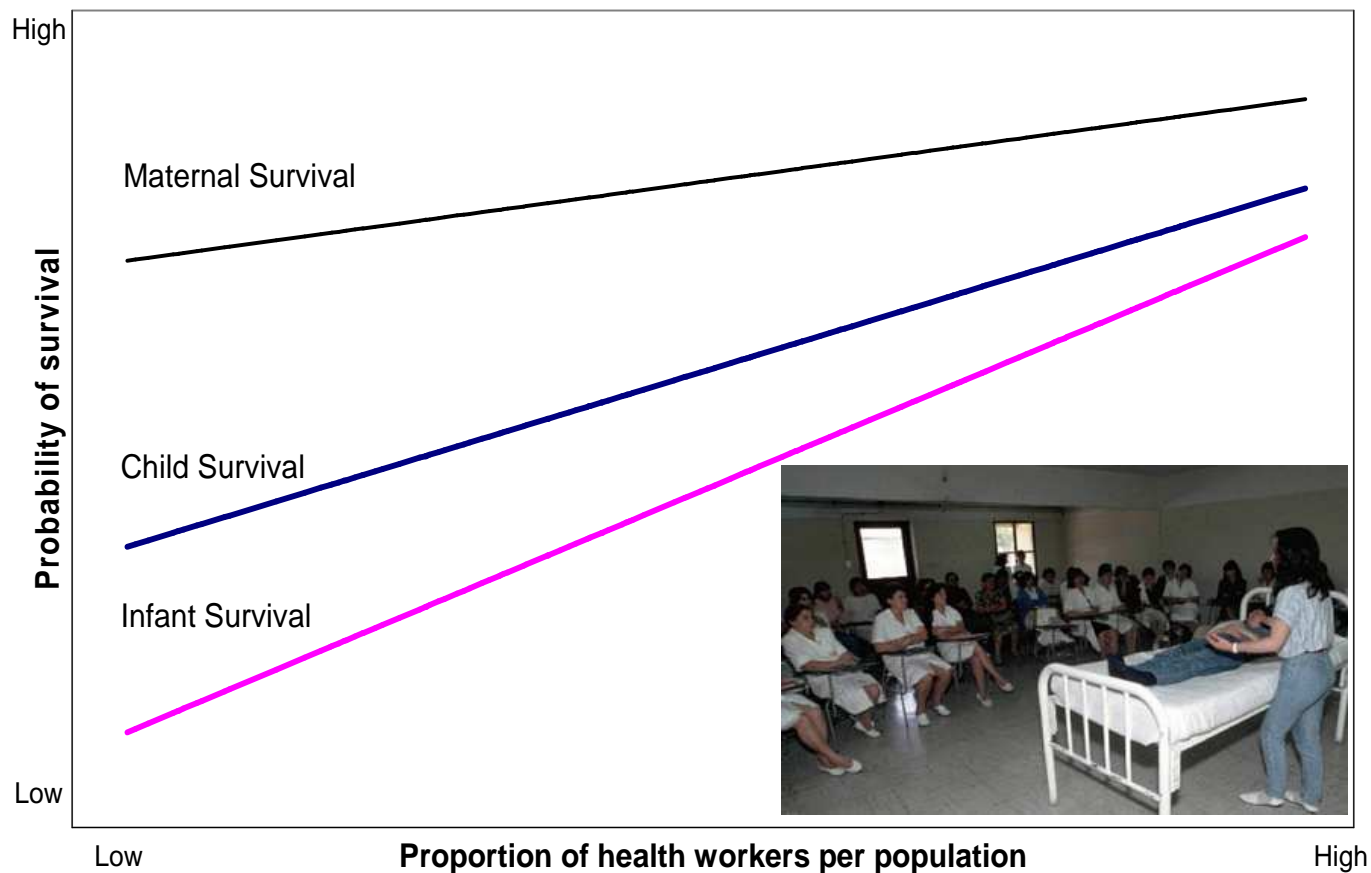
Ikvienam ir tiesības piekļūt profilaktiskai veselības aprūpei un tiesības gūt labumu no ārstniecības atbilstoši valsts likumdošanai.

Visiem Savienības politikas dokumentiem un aktivitātēm ir jānodrošina augstu līmeni cilvēku veselības aizsardzībā.

ES jaunākās iniciatīvas

- Eiropas Parlamenta un Padomes lēmums Nr. 1350/2007/EK (23.10.2007) par kopienas rīcības programmu veselības aizsardzības jomā 2008. – 2013. gadam. **Mērķi:**
uzlabot iedzīvotāju veselības drošību;
novērst nevienlīdzību veselības aprūpes jomā
- Eiropas Komisijas *Zaļā grāmata par Eiropas veselības jomas personālu* (10.12.2008):
jānodrošina labākus darba apstākļus darbiniekiem, jāmotivē personālu un jāsekmē viņu lojalitāti

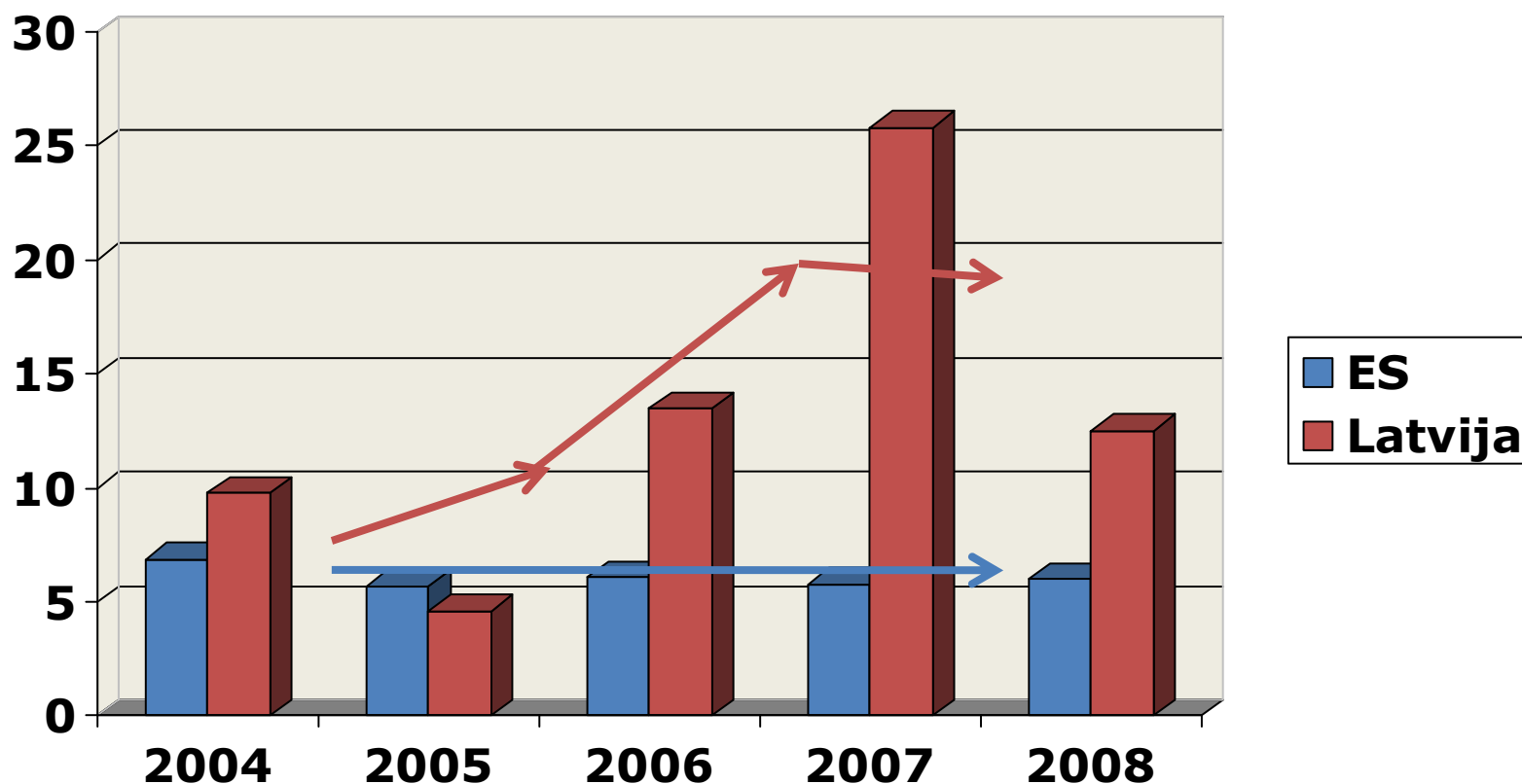
PVO: izglītoti un kvalificēti veselības aprūpes darbinieki glābj dzīvības!

Source: WHO (2006). *The World Health Report 2006 – Working Together for Health*. Geneva, World Health Organization (in press)

Mātes mirstība uz 100 000 dzīvi dzimušiem

(2007. g. Latvijā, salīdzinot ar ES vidējiem rādītājiem, **trūka aptuveni 400 ārstu un 4500 māsu**)

PVO iniciatīva

- Kvalitatīvas un pieejamas veselības aprūpes nodrošināšanas nolūkā **valdībām galveno uzmanību jāveltī cilvēkresursu deficīta mazināšanai nozarē**
- **Pieaugot nodarbināto ārstniecības personu skaitam, valstī samazinās mirstība**

WHO. The World Health Report 2006

Latvijas un ES veselības aprūpes salīdzinājums 2007. g.

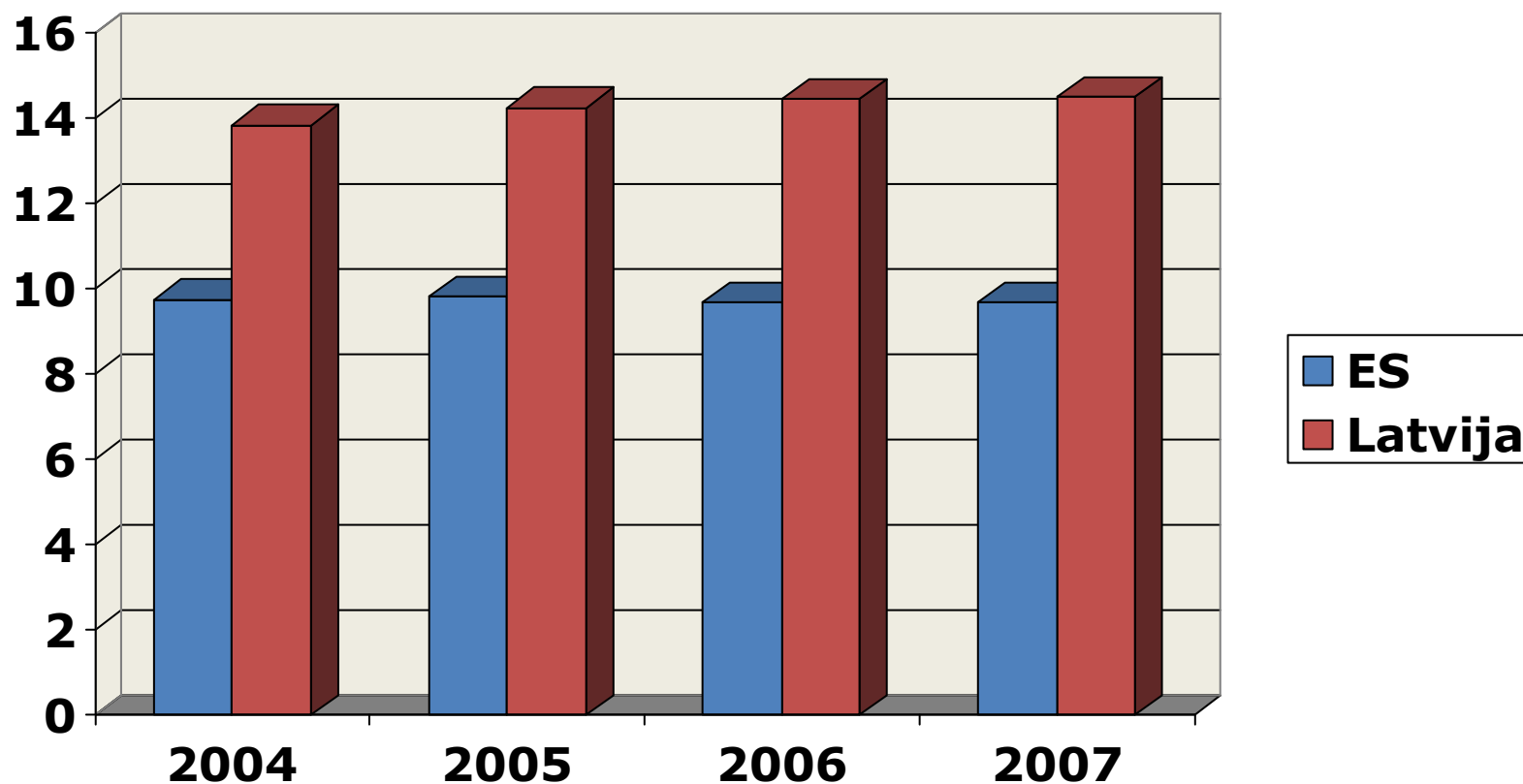
	Valsts finansējums, % no IKP	Mirstība uz 1000 iedz. gadā
Latvija	3,5	14,5
ES, vidēji	6,8	9,7
<i>Jaunās</i> ES valstis, vidēji	4,6	11,2

- Atpaliekot valsts finansējumā veselības aprūpei, Latvijas populācija (2,28 mlj.) gadā zaudē vairāk cilvēku, nekā līdzīga populācija citās ES valstīs:

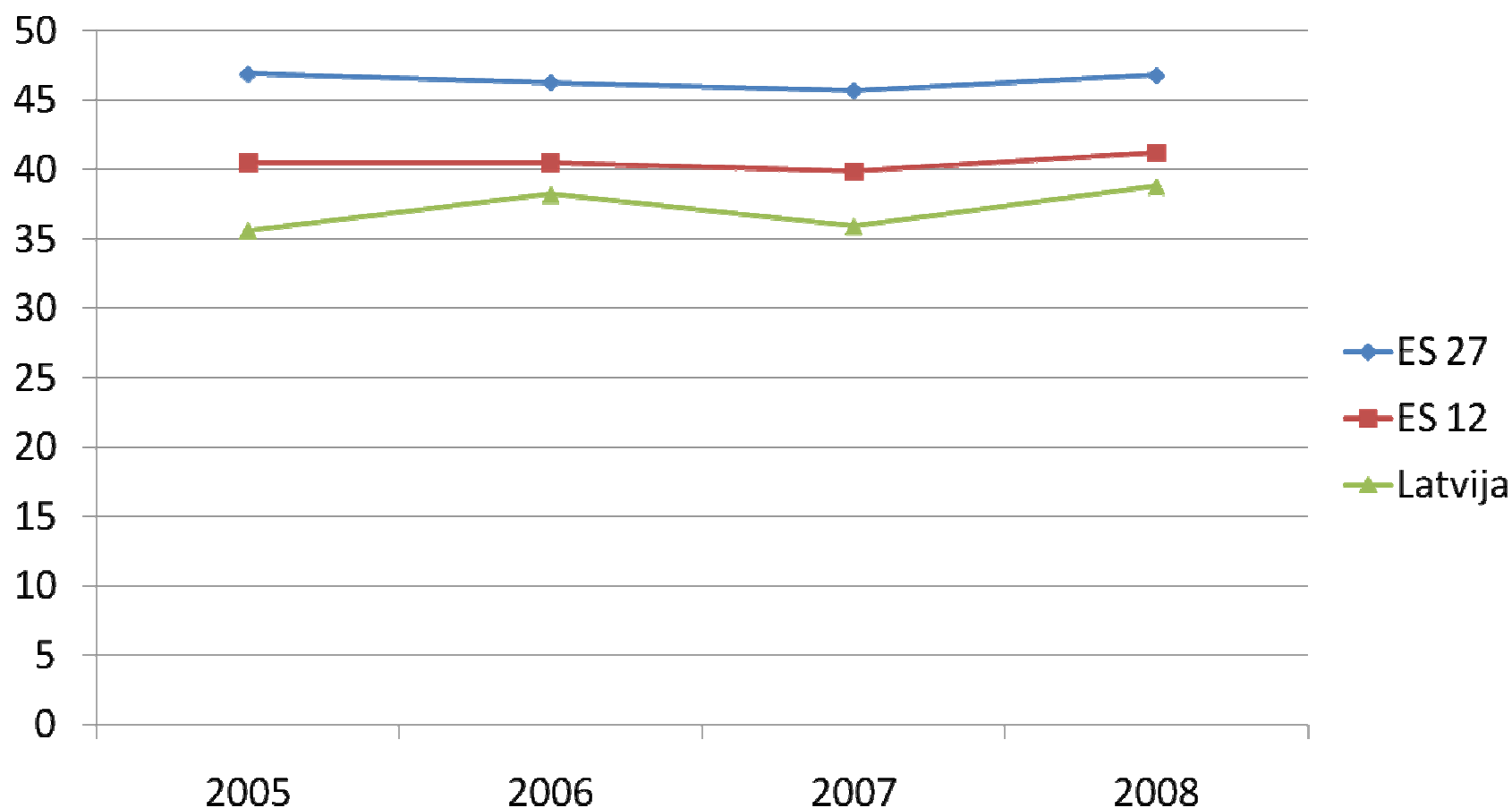
$$\longrightarrow (14,5 - 9,7) \times 2280 = 10\,944;$$

$$\longrightarrow (14,5 - 11,2) \times 2280 = 7\,524$$

Mirstība (uz 1000 iedz.), gadā

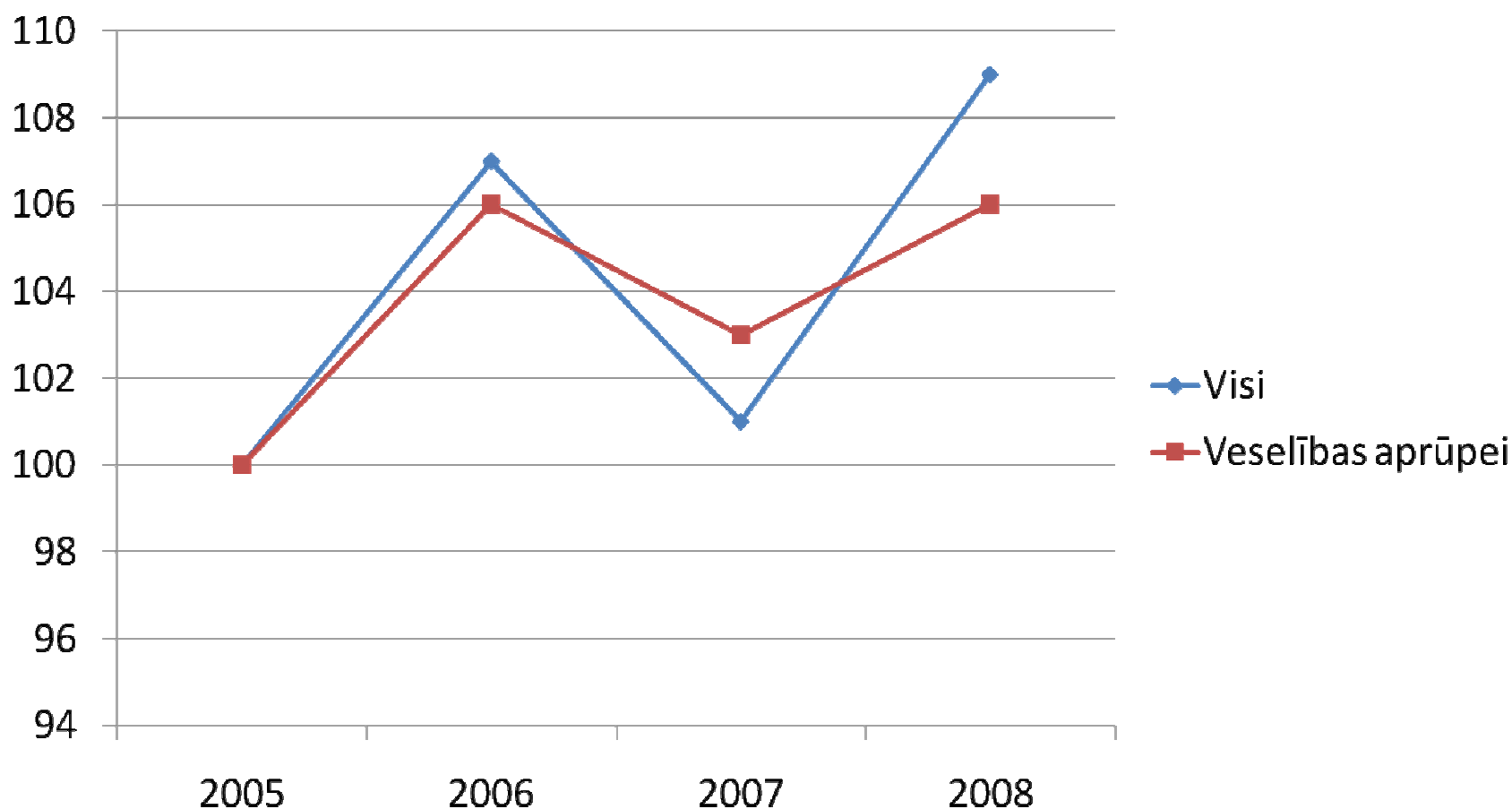

Valdību izdevumi (% no IKP)*

*avots - *EUROSTAT*

Latvijas valdības izdevumi pret IKP (2005. g. rādītājs – 100%)*

*avoti - VM, CSB

Veselības aprūpes budžets 2010. gadam

Salīdzinot ar 2008. gadu

*Ievērojot cenu izmaiņas

Gads	Lati, mlj.	%	%*
2008	569	100	100
2010	433	76,1	70,0

- Patēriņa cenu indekss:
 - 2005. g. decembrī: 102,6;
 - 2007. g. decembrī: 125,0;
 - 2009. g. decembrī: 136,6
- Prognozētais IKP kritums 2010. g. pret 2008. g.: **22%**
- Veselības aprūpes budžeta samazinājums 2010. g. pret 2008. g.: **24%**

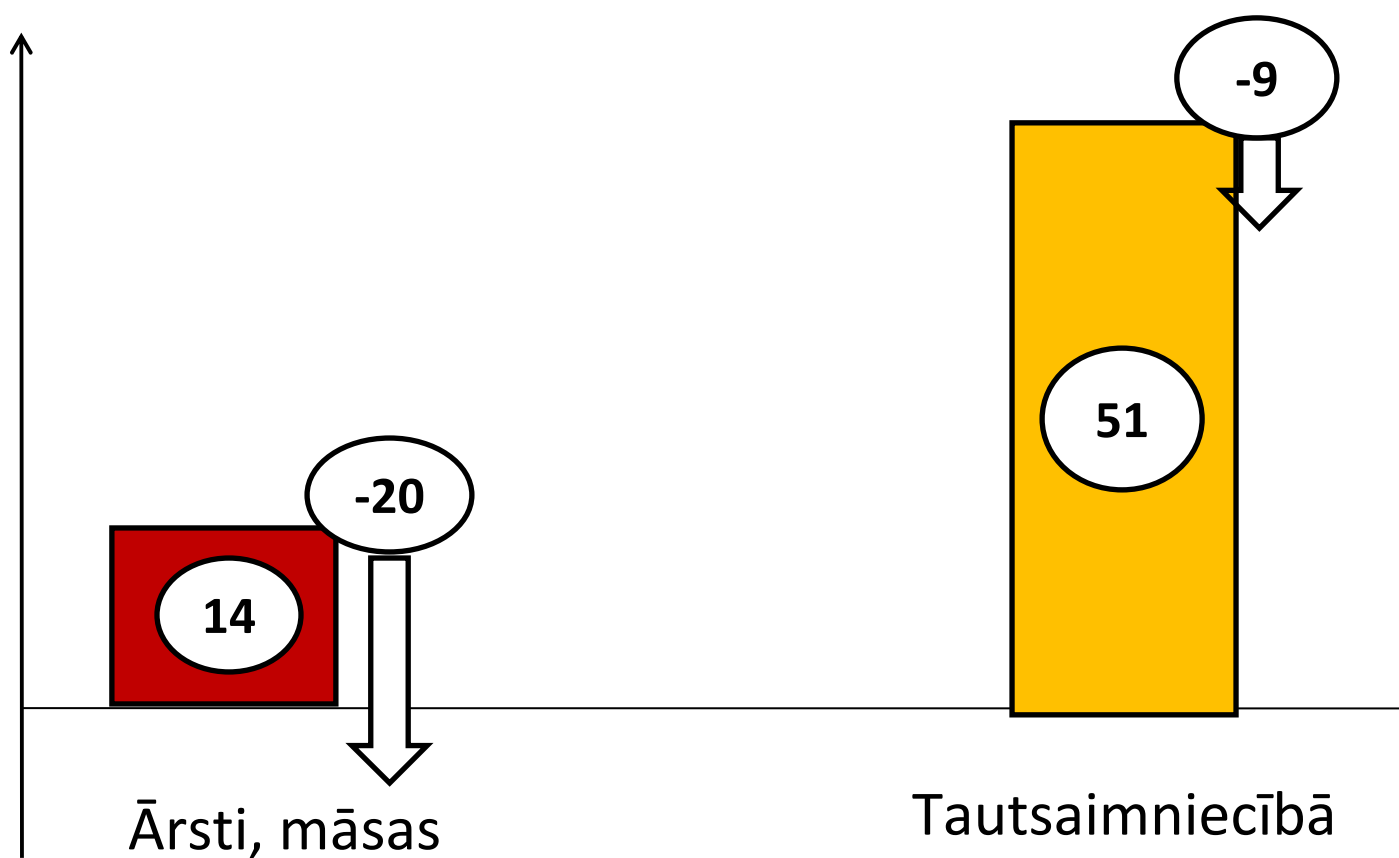
Veselības aprūpes budžeta samazinājuma sekas

- Sagrauta programma cilvēkresursu attīstībai veselības aprūpē, personāls pamet valsti
- Apturēta gandrīz visa plānveida medicīniskā palīdzība slimnīcās
- Nozares attīstības plānošana kļuvusi bezjēdzīga
- **Pārkāptas ES iedzīvotāju pamattiesības uz augstas kvalitātes veselības aprūpi**

Vidējās darba samaksas izmaiņas Latvijā, %

Stabiņi: no 01.01.2007 līdz 01.01.2009

Bultas: 2009. gads pret 2008. gadu*

* 2. pusgads

Mēneša vidējā darba samaksa (bruto) Latvijā, latos

Gads	Vidēji tautsaimniecībā [VT]	Ārstiem (% pret VT)	Medicīnas māsām (% pret VT)
2005	246	364 (148)	211 (86)
2006	302	440 (146)	264 (87)
2009*	448	524 (117)	314 (70)

Tarifa likme

*2. pusgadā

Valdības rīkojumi un noteikumi, kas netiek pienācīgi pildīti

- Rīkojums “Par pamatnostādņēm *Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē*”; Nr. 326, 18.05.2005
- Rīkojums “Par programmu *Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē 2006. – 2015. gadam*”; Nr. 870, 06.11.2006
- Noteikumi “Latvijas Nacionālais attīstības plāns”; Nr. 564, 04.07.2006

Starptautisku organizāciju ieteikumi (1)

- No Pasaules Bankas (PB) un Starptautiskā Valūtas fonda (SVF) misijas ieteikumiem **2007. g.:**
palielināt finansējumu veselības aprūpei no iekšzemes kopprodukta atbilstoši vidējiem *jauno* ES dalībvalstu rādītājiem (pēc PVO datiem: **4,6%**)
un **turpināt** ieviest programmu *Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē*
- PB eksperti 2010. g.: Latvijā nav pieļaujama tālāka finansējuma samazināšana veselības aprūpei absolūtajos skaitļos

PB par finanšu krīzi un veselības aprūpi

- Armīns Fidleris (*Armin Fidler*), PB galvenais padomnieks veselības jautājumos: **“Tie, kuri atļauj krīzei reducēt veselības aprūpes standartus, iekuļas ilgtermiņa problēmās ar potenciāli katastrofālām sociālām sekām.”**

12. Eiropas Veselības forums

(Gašteina, Austrija, 2009);

avots: *European Hospital*, Vol. 18, Issue 5/09

Starptautisku organizāciju ieteikumi (2)

- Eiropas Komisija (EK) jau 2007. un 2008. gadā izteica nopietnas bažas par veselības aprūpes situāciju valstī
- No Latvijai noteiktajiem uzdevumiem EK Sociālās aizsardzības komitejas 2009. gada 13. februāra ziņojumā: ***Nodrošināt, lai publiskā sektora izdevumu samazinājums neskartu veselības aprūpi***

EK priekšsēdētājs Ž. M. Barrozu Eiropas Parlamentam

- Par Komisijas nākamā pilnvaru termiņa politikas pamatnostādņēm
- “Arī jaunajā pieejā jāievēro mūsu pašreizējās vērtības: iekļaušana, vienlīdzīgums un sociālais taisnīgums. (..) Un ja globalizācija nospiež mūsu konkurētspēju, **mēs nedrīkstam atbildēt, pazeminot standartus.**”

Briselē, 03.09.2009 (IP/09/1272)

Starptautisku organizāciju ieteikumi (3)

- No PVO misijas ieteikumiem (01.07.2009):
 - nav vēlams ieviest papildus veselības apdrošināšanu;
 - ir iespējami **jāpalielina** veselības aprūpes finansējuma proporciju no iekšzemes kopprodukta

Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes lēmumi

- Ieteikt valdībai ņemt vērā Pasaules Bankas un SVF ieteikumus 2007. g. un **turpināt programmu cilvēkresursu attīstībai veselības aprūpē**
- **Atkārtoti ieteikt valdībai turpināt programmu cilvēkresursu attīstībai veselības aprūpē**
- Ieteikt valdībai **steidzami rast iespēju piešķirt papildu finansējumu veselības aprūpei**

15.04.2009

12.08.2009

Augstāko valsts amatpersonu iniciatīva

- **Valsts prezidents:**
ir jāreanimē
veselības aprūpes
cilvēkresursu
attīstības
programmu
- **Saeimas priekšsēdētājs,
Ministru prezidents:**
ir jāaktualizē veselības
aprūpē strādājošo
cilvēkresursu attīstības
plāns

15.09.2009

12.10.2009

Iniciatīvas īstenošana

- Veselības ministrija 2009. gada novembrī izveidoja darba grupu pamatnostādņu *Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē* un programmas *Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē 2006. – 2015. gadam* aktualizācijai
- Darba grupa ir izstrādājusi konkrētus priekšlikumus, ņemot vērā gan iepriekš minētos datus, gan arī papildus iegūtu informāciju

Darba grupas priekšlikumi (1)

- Sākot ar 2011. gadu, ārstniecības personām darba samaksas apmēru nosaka, piemērojot koeficientus Centrālās statistikas pārvaldes oficiālajā paziņojumā publicētajam valstī strādājošo aizpagājušā gada mēneša vidējās darba samaksas apmēram (2009. g. – **461** Ls)
- Šo normu ir jāpārskata, ja mainās Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 4. panta (2) daļas redakcija

Darba grupas priekšlikumi (2)

- Nosakot darba samaksas koeficientus, tiek saglabātas MK rīkojumos Nr. 326 un Nr. 870 noteiktās proporcijas starp ārsta, ārstniecības un pacientu aprūpes personas, ārstniecības un pacientu aprūpes atbalsta personas un pārējo rīkojumos minēto darbinieku darba samaksu
- Ārsta darba samaksai 2015. gadā ir jāsasniedz koeficientu **2,5** (bija paredzēts 2009. gadā)

Darba grupas priekšlikumi (3)

- Ārstniecības personu darba samaksas paaugstināšanu nedrīkst plānot atrauti no veselības aprūpes budžeta palielināšanas
- Veselības aprūpes budžetam turpmākajos gados ir jānodrošina vismaz **193** LVL uz vienu iedzīvotāju
- **Veselības aprūpes budžeta proporcijai no IKP 2011. gadā ir būtiski jāpieaug un 2015. gadā jāsasniedz 4,6%**

Diemžēl...

- Finanšu ministrija joprojām neatbalsta finansējuma palielināšanu veselības aprūpei un ārstniecības personu darba samaksai
- Līdz ar to darba grupa 18.03.2010 pieņēma lēmumu savu darbu apturēt un ierosināt sasaukt ārkārtas VANA sēdi
- VANA 24. martā nolēma atbalstīt darba grupas rīcību un virzīt jautājumu izskatīšanai NTSP (iekļauts darba kārtībā uz 01.04.2010)